

Grál-lovagok és bértollnokok

A politika kettős mércéje a kortárs írók körében is működik

■ HAKLIK NORBERT

Hála Medgyessy Péternek, ismét gazdagabb lettem egy sikerélménnyel. Ugyanis az Erdély elcsatolását ünneplő miniszterelnöki találkozó alkalmából írott, Mediaséanu ünnepel című jegyzetemmel (MNO, december 2.) nem csupán az Adevarul című, szélsőségesen magyarellenes román napilapot bőszítettem fel, hanem honi balliberalisaink némelyikének is sikerült feltornásznom a vérnyomását.

Ezúttal mégsem a hazaárulás kritériumait minden tekintetben kimerítő miniszterelnöki találkozóról kívánok szólni, hanem az ominózus jegyzet által kiváltott reakciók egyikéről, amely kiválóan alkalmas arra, hogy képet alkothassunk a balliberális elit politikai szerepvállalásról vallott nézeteiről. A baloldali fiatal értelmiség virtuális gyülekezőhelyének számító internetes fórum, az Index Kortárs magyar irodalom című topikján ugyanis rögvést a megjelenés napján vitatémává vált a kempinskibeli mulatságot kommentáló jegyzet, miután a disputa egyik résztvevője azt állította, hogy „hosszú idő után Haklik az első magyar író (nem számítva Csurkát, aki mostanság már nem ír hagyományos értelemben vett prózát), aki aktívan politizál”.

A hozzászóló megállapítása felettébb érdekes. Már a felvetésre érkezett első válasz szerzője is sejteti, hogy nincs minden rendben az állítás valóságtartalmával, azt tudakolván, vajon mit tekinthetünk „aktív politizálásnak”, és mit „hosszú időnek”. Elvégre a felvetés kapcsán akár azt is kérdezhetnénk: az Imre fiának szóló Intelmeket megíró Szent István nem tekinthető-e aktívan politizáló személyiségnek? Persze a vitaforumon megszólaló író aligha a régmúlt időkre gondol, azonban a jelek szerint megelégedezik arról a tényről, hogy a rendszerváltást előkészítő, később pártokká alakuló mozgalmakban – úgy az MDF-ben, mint a demokratikus ellenzéknek nevezett csoportosulásban – tollforgatók is szép számmal képviseltették magukat. Nem beszélve a határon túli magyar pártokban szerepet vállaló alkotókról: Szőcs Gézáról, valamint az RMDSZ-elnök Markó Béláról, aki jelenleg is a Látó című marosvásárhelyi irodalmi folyóirat főszerkesztője, vagy a VMDK-ban politizáló délvidéki költőről, Csorba Béláról. Azonban a tollforgatók aktív politizálására az anyaországi közéletben, a kormányoldal hívei között is bőven akad példa.

Vajon mi másnak tekinthetnénk, mint „aktív politizálásnak” azt, amikor a „negyven értelmiségi” között több kortárs magyar író is aláírta azt a francia miniszterelnöknek címzett nyílt levelet, amely a zámolyi romák esetének ürügyén próbálta rásütni a rasszizmus és az idegengyűlölet billogát arra az országra, amelyben ezek a tollforgatók alkotnak és élnek, s amely nem kevés, az adófizetők pénzéből finanszírozott támogatással segíti munkájukat? Talán nem az írók aktív politizálásának markáns esete az, amikor első irodalmi Nobel-díjasunk rendre antiszemizmussal és „nyílt nácizmussal” vádolja nyilatkozataiban azt a nemzetet, amelynek a nyelvén írott műveivel elnyerte a legrangosabb írói elismerést? És mi más volna, ha nem aktív politizálás, amikor a választások utáni fasisztázásdömpinget elindító költő-műfordító **Eörsi István** éppen a Nobel-díj kommentálásának ürügyén tesz olyan kijelentéseket, mint: „a magyar jobboldal a végébódé háta

mögötti gödör szintjén áll”? Amikor a fiatal költő, **Peer Krisztián**, a Népszabadságban arról értekezik, hogy számára a „nemzeti kultúra” értelmezhetetlen fogalom, másutt pedig szinte dicsőítően írja le, hogy neki Erdély „semmit nem jelent”? Az internetes disputa résztvevője a nemzeti elkötelezettségű **Döbrentei Kornél** közelmúltban megjelent publicisztikaköteteiről sem vesz tudomást, amit talán indokolhatnánk azzal, hogy nem olvas jobboldali szerzőket, de vajon miért nem szól **Esterházy Péter** rendszerváltozás óta megjelent, közéleti tárgyú írásokat tartalmazó könyveiről?

A válasz igen egyszerű. Ugyanis a balliberális oldalhoz húzó irodalmárok körében divat konzervatív érzelmű írótsaikkal közéleti megszólalásait az „aktív politizálás” literátorhoz méltatlan eseteként, majd hogynem az „írástudók árulásaként” értékelni, azonban ha valaki olyan írást közöl, amely a nemzeti-keresztény oldalt támadja, az számukra nem más, mint hősies kiállás a jobboldal által veszélyeztetett demokráciáért. Magyarán mondván: ha egy alkotó nyilvánosan a nemzeti értékek mellett foglal állást, akkor örülhet, ha nem aposztrofálják menten elveszett íróként, aki a politikum oltárán áldozza fel tehetségét, azonban ha valaki a balliberális oldal mellett emel szót, az nem más, mint a humánértelmiség erkölcsi kötelességének számító szerepvállalás a demokrácia védelmében.

A kettős mérce tehát az irodalom berkeiben is működik. Ha valaki ezt a mércét következetesen kívánná alkalmazni, akkor nem csupán **Szabó Dezső** és **Wass Albert** nevét radírozhatná ki egyszer s mindenkorra a magyar irodalom történetéből, hanem a **Psalmus Hungaricus** szerzőjét, **Dsida Jenőt** vagy a Trianonban elszakított országrészeket remekművek sorában elírsátó **Kosztolányi Dezsőt** és **Babits Mihályt** is. És a jobboldal mellett kiállás, valamint az írói lét összeegyeztethetlenségét valló elvet alkalmazva egyúttal a román vasgárdisták egyik szellemi vezéralakjaként fellépő **Mircea Eliadét** sem tekinthetnénk kiváló misztikus gondolkodónak, miképpen a Hágába hivatalos **Radovan Karadzics** mellett nyíltan ki-

álló **Milorad Pavić** Kazár szótár című remekművét is végképp száműzhetnénk a könyvespolcra.

Persze a kortárs irodalmi életet kettészelő árok létrejöttében az állítólagos elvi kérdéseknél sokkal prózaibb indokok is közrejátszanak. Nem csupán arról van szó, hogy a tollforgatóknak érdekében áll megfelelniük a tetemes összegű ösztöndíjakról és könyvkiadási támogatásokról döntő Soros Alapítvány értékrendjének, de a mindennapi írói rivalizálás esetében is jól jöhet, ha valaki a fasisztázás eszközeit használja fel vélt vagy valós vetélytársai ellen. A nácizmussal való kokettálásra vagy hasonlókra szóló intrika kiváló eszköz lehet arra, hogy valaki saját esélyeit javítsa jobboldali gondolkodású írótsaikkal rováására kiadókna, lapszerkesztőknel vagy az alkotói támogatásokról döntő kuratóriumok tagjainál. Mindössze az a kérdés, hogy a balliberális oldal hívei túllépnek-e valaha a személyeskedésen, és felismerik-e: a tolerancia éppen arról szól, hogy az övéktől eltérő véleményeket is el kell fogadni? Ugyanis a kortárs irodalom szégyene, ha a függetlenség álcájában tetszelgő, valójában a legkevésbé sem apolitikus írók hirdetik lépten-nyomon mások politikai meggyőződéséről vallott véleményüket pusztán ellenszenvből – vagy éppenséggel saját érvényesülésük érdekében.